

Слађана Луковић

РАДИОНИЧАРСКИ РАД СА ДЕЦОМ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

Пројекат „Баба Новак-Старина Новак“

У оквиру пројекта „Баба Новак-Старина Новак“ у Румунији реализовали смо радионице са групом деце из наше школе и са децом из Блажа и Клужа. Деца из Румуније која су учествовала у радионицама су деца са посебним потребама (оштећеног слуха).

Кључни теоријски постулати на којима је заснован радионичарски рад

Оно што је важно за разумевање реализованих радионица јесте значај који **социјална интеракција** има у развоју детета (Виготски, 1974). Социјална интеракција, у овом контексту, може бити симетрична, и асиметрична, односно вршњачка и између детета и одраслог. Овде је нарочито важно имати у виду да кратки сусрети који припадају целовитом животном контексту могу имати великог удела у развоју детета. Нагласак је на заједничкој интеракцији одрасли-дете и на вршњачкој интеракцији која се узајамно гради у процесу и у оквиру које настају нове заједничке делатности, при чему је одрасли иницијатор промена у детету (Огњеновић, 2003).

По Виготском (Виготски, 1974) битно је разумети да дете у заједничкој интеракцији са одраслим чини оно што ће тек моћи само. Одрасли у заједничком односу са дететом препознаје актуелне могућности детета, и наговештај **зоне наредног развоја** која се одређује као разлика између актуелног нивоа развоја који одређује самостално (независно) решавање проблема детета и потенцијалног нивоа развоја који одређује решавање проблема под вођством одраслих или у колаборацији са способнијим вршњацима. Виготски (1974) као важан фактор когнитивног развоја наглашава значај онога што дете може да уради у интеракцији са одраслим насупрот ономе што може само. Важно је оно што деца могу заједно међусобно и заједно са одраслима, а не оно што могу сама. Оно што дете данас може у интеракцији са другим јесте његова зона наредног развоја, и то је оно што ће дете у наредном периоду моћи само да уради.

Битно је и то да је **процес** важнији од исхода (Оуклендер, 1978). Исход је заправо активност која проистиче из претходне активности. За развој је кључно оно што се дешава у сада и овде, а не крајњи резултат. Свака активност је процес за себе и важно је оно што се догађа у нама и између нас у току те активности без гледања унапред (Огњеновић, 2003). Негује се спонтаност учесника радионице и она је важнија од унапред замишљених корака. Следе се **потребе деце** које се обострано узимају у обзир. Одрасли заузима **некритички став** и приступа са поверењем без вредновања. Важна је **размена** и потребно је имати стрпљења да се она догоди. Овде одрасли заузима став неодустајања од потреба детета и паралелно одустаје од контроле процеса, дозвољава да се он сам по себи одвија. Учешће деце и одраслих је **равноправно** и одвија се кроз игру.

Игра отвара стварну могућност за грађење односа између деце и одраслих у којем се обе стране мењају. У игри је откривање слободе и бескрајна могућност трансформације (Огњеновић, 2003). Оуклендерова (Ouklender, 1978) говори о игри као техници психотерапије деце. Она наглашава да је игра форма импровизоване драматизације малог детета, али и више од тога, јер дете играњем *опробава свој свет и учи о њему*. У току игре дете се развија ментално, физички, социјално. Игра је и врста самотерапије у току које дете прорађује своје конфузије, тескобе,

конфликте. У сигурности игре свако дете може да испроба своје сопствене начине постојања. Игра је и језик детета, симболизација која замењује речи. Оно је користи да би формулисало и асимилирало оно што доживљава. Начин на које се дете игра говори много о томе какво је оно у животу.

При томе одрасли је онај који врши **мониторинг** активности паралелно са својим активним учешћем и при томе дозвољава себи препуштање активностима. Овде је важно да одрасли уме добро да се пребацује из једне у другу улогу. Активности су **невербалне** и засноване на **покрету**. Дефинишу се **правила** која су јасна и која дају оквирну структуру у оквиру које има простора да се деси и оно што је непредвиђиво и да се крене за тим. **Границе** су суптилне и флексибилне. Одрасли је истрајан у постављању граница, али при томе није ригидан већ отворен за редефинисање правила. Важна је добронамерност свих учесника која се постиже позивањем и признавањем онога што је позитивно у свима нама. Активности су такве да допуштају радост и буде заинтересованост, омогућавају превазилажење стида. Овај процес је креативан и стваралачки. Омогућава учење кроз искуство са другима. Нагласак је на телесним активностима које шире видике и омогућавају трансфер у друге области функционисања који се одиграва спонтано. Кључно је улагање у **однос**, а активности у радионици су покретачке и посредујуће. Кроз активности градимо однос.

Предлог игровних активности у радионици

- Учесници стоје у кругу. Равноправно деца и одрасли. У десно се шаље сигнал подизањем десне руке у лакту. Сваки наредни, кад на њега дође ред, подиже руку у лакту. Смер може да промени било ко, у било ком тренутку, када то зажели, тако што ће уместо десне подићи леву руку у лакту. Остали морају да прате и да буду будни јер у сваком моменту може доћи до промене смера. Када неко погрешно испада из игре.
- Деца и одрасли се поделе у групе од по 5 или 6. Свака група има специфичан број тачки додир са тлом. На пример, у групи од 4 деце уколико је тражени специфични контакт 3, једно дете мора да се држи у

ваздуху изнад пода док остало троје деце стоји на по једној ноzi. Математичка сложеност ће варирати у зависности од броја у групи и броја тачака контакта са тлом. За веће бројеве, сваки прст на руци се рачуна као једна тачка контакта.

- Деца и одрасли стоје у кругу. Водитељ чучне у средину круга. Даје се инструкција да испруже руке изнад главе водитеља. Водитељ затим спаја по две руке насумично тако да се сви чланови у групи уплету. Када водитељ изађе из круга зада инструкцију да се расплету не пуштајући руке.
- Деца и одрасли се поделе у два тима и стану у ред један наспрам другог држећи се за руке. На једном крају реда се постави столица и на њу пластична флаша. На другом крају стоји водитељ. Учесници који су последња у реду до водитеља гледају у њега, а остали гледају у правцу флаше. Водитељ баца новчић. Учесници до њега прате да ли је пало писмо или глава. Ако је писмо не реагују, чекају да падне глава. Кад падне глава задатак је да информацију о томе пренесу следећем учеснику у реду стиском за руку. Сваки следећи пренеси даље стисак, тако да последњи у реду, када информација стигне и до њега, има задатак да ухвати флашу. Ко први ухвати флашу остаје на крају реда и у следећем кругу, а ко не ухвати иде на други крај.
- Деца стоје у кругу око стола. Положе шаке на сто тако да их испреплету: моја лева, десна учесника лево од мене, моја десна, лева учесника десно од мене. Задатак је да се шаље порука у једном смеру тако што се благо удари шаком о сто. Смер може да промени било ко, када то зажели, тако што неко удари шаком два пута. Остали су будни, мотре, чекају свој ред. Када неко погреша испада из игре.
- Водитељи смисле речи за пантомиму и испишу их на картицама. Учесници се поделе у две групе. Задатак је да изаберу једног из групе и да му показују речи на картицама, а он пантомимом објашњава другима. Водитељ мери време. Сваки учесник има један минут и труди се да што више речи покаже у том времену. У следећем кругу речи објашњавају цртежом на

табли. Такође се мери време, имају један минут да нацртају и да остали погоде што више речи. Када истекне време показује/црта следећи из тима.

Евалуација

Евалуација је извршена методом опсервације (посматрања) са учешћем. Након реализованих активности о било јеочигледн да је превазиђена баријера у комуникацији пре свега. Пре радионице била је присутна напетост и немогућност изналажења начина комуникације. Деца из Србије не познају добро знаковни језик и покушавали су да га уче у ходу. Обе групе ученика познају енглески језик и у почетку предлог је био да комуницирају писаним енглеским језиком што је више водило размењивању информација него повезивању и стварању разумевања и односа. Так након радионица и невербалних игровних активности, уз вођење и равноправно учешће одраслих, деца из Србије и деца из Румуније која не чују су се повезала, контактирала, разменила. Сусрела су се, играла и учила заједно. Мењала су своје ставове и ширила видике. Ово значајно искуство дељења добра је окосница за трансфер у све друге интерперсоналне и интрапсихичке односе. Такође, деца су имала прилику да се кроз искуство и учење расту, развијају и сазревају.

Референце:

1. Ouklender, V. (1978), *WINDOWS TO OUR CHILDREN A gestalt therapy approach to children and adolescents*, Real People Press, Moab, Utah [Прозори у свет наше деце – Гешталт терапеутски приступ деци и адолесцентима, превела Неда Димчовић].
2. Виготски, Л. С. (1974), *Мишљење и говор*, Београд, Нолит.
3. Огњеновић, В. (2003) *Здраво да сте – радионице за децу*, Београд.